

Pojištění odpovědnosti za škodu při výkonu funkce

Jednatelé odpovídají za škodu, kterou způsobí při výkonu funkce. Aby předcházeli dopadům svých případných špatných rozhodnutí, mohou se pojistit. Jaké jsou daňové aspekty pojištění odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu funkce jednatele?

Jednatel sám o sobě jakožto řídící osoba společnosti se zodpovídá nejen za společnost vůči vnějšímu světu, ale taktéž společnosti jako takové. Z této pozice odpovídá i za škodu, kterou způsobí při výkonu funkce jednatele, a to většinou neomezeně.

Musí svou funkci vykonávat **s péčí řádného hospodáře** a snažit se řídit společnost efektivně a s potřebnými znalostmi a informacemi pro svá rozhodnutí. Měl by vždy **upřednostňovat zájmy společnosti před zájmy vlastními**, zájmy osob blízkých nebo osob se společností propojených.

Nakolik je jednatel odpovědný za svá rozhodnutí, vyplývá povětšinou z rozsahu jeho pravomocí, které může mít buď **v rámci zákonů neomezené**, nebo mohou být do jisté míry **omezeny jmenovací listinou** či jiným dokumentem mezi jednatelem a společností, resp. společníky. Jeho odpovědnost se týká nejen obchodněprávní roviny, ale i trestněprávní a rovněž také občanskoprávní aj.

Zkrátka jednatel odpovídá za své „činy“ od A do Z ve všech rovinách společenské odpovědnosti a v mezích české i mezinárodní legislativy – jako občan, i za aktivity společnosti, kterou řídí. Odpovídá za svá rozhodnutí vůči společníkům, věřitelům, klientům i státu.

Pojištění v rámci odpovědnosti za škodu vzniklou jednatelem

Podle nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích od roku 2014 platí mimo jiné určitá úleva (nikoliv však všespásná), kdy se **zohledňuje** např. **pravidlo podnikatelského úsudku**. To znamená, že ten, kdo jedná loajálně, pečlivě a s potřebnými znalostmi, a kdo může v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu společnosti, **nebude odpovídat za výsledek svého jednání, i když společnosti způsobil újmu**.

Tato „nová“ právní úprava však **zavádí i řadu zpřísnění** v rámci ručení statutárních orgánů vůči věřitelům a v případě úpadku společnosti a dále také řadu zákonem nedefinovaných pojmů, na jejichž výklad nám odpoví až judikatura.

Aby osoba, která je ve funkci jednatele a je takto „zranitelná“, **předcházela dopadům** svých případných špatných rozhodnutí, může se **pojistit v rámci odpovědnosti za škodu vzniklou jednatelem**. Obecně se pro tento druh pojištění používá taktéž termín, resp. zkratka „D&O“, což je anglická zkratka pro „Directors and Officers Liability“, tedy „odpovědnost členů statutárního a dozorčího orgánu a manažerů společnosti“.

Takové pojištění v dnešní době nabízejí v podstatě snad všechny běžné komerční pojišťovny a nejspíš také menší, resp. mezi veřejností méně známé instituce. Většina takových pojištění

se vztahuje na finanční škodu vzniklou třetí straně z titulu výkonu funkce ve společnosti.

Domníváme se (předmětem tohoto článku není zkoumání pojistných produktů a podmínek na českém trhu, ale jen obecný popis dané problematiky s dopady do daňové oblasti), že tyto pojistné produkty budou spíše individuální a sestaveny na míru pro každou společnost či jednatele, jelikož co firma, to specifikum. Proto pojišťovny asi nebudou mít tabulkový produkt jako např. na pojištění automobilů, kde je přesně dáno výrobcem, jaká kritéria má daný automobil splňovat.

Obecně lze říci, že pojišťovny jsou schopny nabídnout produkt pojištění pro řídící orgány společnosti, zaměstnance v manažerských, kontrolních a řídicích funkcích a stejně tak i jejich rodinným příslušníkům a případným zákonným a právním nástupcům i dědicům, pokud by z činnosti daného řídicího pracovníka (např. jednatele) měl plynout problém v podobě pojistného plnění **i poté, co přestane být jednatelem.**

Pojistný vztah je většinou koncipován tak, že společnost, která pojištění sjednala, je jako „**pojistník**“, druhým subjektem smluvního vztahu je „**pojistitel**“, což je pojišťovna, a jednatel bude pak „**pojištěný**“.

Dalším účastníkem pojistné transakce může být „**oprávněná osoba**“, kterou je osoba, které v důsledku pojistné události **vznikne právo na pojistné plnění.** Touto oprávněnou osobou je primárně vždy pojištěný, tedy jednatel, resp. pojištěná osoba. Výjimkou může například být, pokud má poškozený přímý nárok proti pojistiteli na pojistné plnění. Je-li pojistník zároveň osobou oprávněnou k přijetí pojistného plnění (což může při pojištění jednatele být), **musí pojištěný (jednatel) dát k takovému plnění souhlas.** Zrovna tak mohou být oprávněnými osobami třeba i akcionáři, obchodní partneři, věřitelé apod.

Daňový aspekt pojištění odpovědnosti členů orgánů

Zajímavý je rovněž **daňový aspekt pojištění odpovědnosti členů orgánů** pro pojistníka i pro pojištěného. Při sjednávání tohoto pojištění je pro společnost, jakožto pojistníka, prvotním motivem zajištění si, že při případném vzniku škody způsobeném pochybením jednatele bude buď **přímo společnosti, či za společnost škoda hrazena pojišťovnou** a společnost tak **nebude odkázána pouze na vymáhání škody na jednatele.**

Takovou **smlouvu může uzavřít společnost sama**, což je pro ni výhodnější, jelikož má přesně ohlédáno nejen skutečné uzavření smlouvy, ale i konkrétní podmínky, které chce mít nastavené. Nebo pojistnou smlouvu **může uzavřít jednatel sám** s tím, že **od společnosti obdrží určitou kompenzaci** (většinou finanční ve formě vyššího platu).

Jak jistě již tušíme, obojí má **odlišné dopady** z pohledu zákona o daních z příjmů (dále jen „ZDP“). Důvody k uzavření takové smlouvy jsou z hlediska práva nedůležité, ovšem z hlediska ZDP velmi podstatné.

Dříve se dovozovalo, že z hlediska ZDP společnost příslušnou pojistnou smlouvu uzavřela za účelem dosažení, zajištění a udržení svých příjmů (tj. za účelem jednak vůbec získat osobu s odpovědností ve statutárním orgánu, jednak zabezpečit uspokojení eventuálních budoucích nároků na náhradu škody) a zaplacené pojistné tak **bylo daňově uznatelným nákladem** dle § 24 ZDP. Proto také dříve nebylo u člena statutárního orgánu hrazené pojistné zdanitelným příjmem, neboť úhrada pojistného byla smluvním závazkem společnosti uzavírající pojistnou smlouvu, která tak činila s vlastním ekonomickým motivem. Nešlo tedy o úhradu pojistného „za“ člena statutárního orgánu, která by podléhala zdanění.

Dle aktuálně platného ZDP a jeho § 25 odst. 1 písm. d) takto hrazené pojistné za člena statutárního orgánu nelze uplatnit jako daňově uznatelný výdaj.

Pojištění si může hradit pojištěný (řídící pracovník, jednatel) sám, nebo může hradit společnost, pro kterou danou funkci vykonává. Vzhledem k tomu, že se jedná o tzv. rizikové pojištění, bude se jednat o zdanitelný příjem dané fyzické osoby související s výkonem závislé činnosti nebo funkce dle § 6 odst. 1 písm. d) a odst. 3 ZDP.

Pokud by ovšem dle pojistné smlouvy a pojistných podmínek v případě pojistné události neobdržel **pojistné plnění** pojištěný (jednatel), ale **třetí osoba, v jejíž prospěch je pojistné vypláceno, nevznikl by u pojištěného zdanitelný příjem z titulu pojistného plnění.** Takový příjem by totiž vznikl u dané třetí osoby, které pojišťovna plnění vyplácí.

V případě, že **smluvní stranou pojistného vztahu** (tj. pojistníkem) **je sám jednatel** (člen statutárního orgánu), který zároveň **hradí sám pojistné**, potom **společnost není povinna platit takové pojistné.** Pokud tak přesto učiní, jedná se o plnění za druhého, a tudíž i o **náklad daňově neuznatelný.**

Z pohledu jednatel je úhrada pojistného ze strany společnosti klasifikována jako **zdanitelný nepeněžní příjem člena statutárního orgánu ve výši uhrazeného pojistného,** který rovněž **vstupuje i do vyměřovacího základu pro zdravotní a sociální pojištění.**

Podíváme-li se na daňovou uznatelnost takové smlouvy z jiného pohledu, můžeme určitým způsobem argumentovat tím, že **pokud se společnost pojišťuje pouze sama pro sebe a zodpovědnost jednatel je jen vůči ní samotné, mohlo by se jednat o daňově uznatelný výdaj společnosti.**

Pokud ovšem je tato **zodpovědnost i vůči třetím stranám** (viz výše rozepsané), pak by dané pojistné **nejspíš nebylo daňovým nákladem.** Ovšem jak už cítíme, hranice mezi oběma typy smluv je velmi úzká a rozlišovat jednotlivá krytí je poměrně náročné. A to i s ohledem na přehlednost, srozumitelnost a délku většiny pojistných podmínek. V praxi navíc většina společností volí formu pojištění širší, a tím se dostanou do „daňové neuznatelnosti“ takovýchto nákladů.

Autor: **Ing. Filip Sinecký**

1. 8. 2016

Zdroj: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/pojisteni-odpovednosti-za-skodu-vzniklou-pri-vykon/>